

Яцишин С.Р., аспірантка кафедри обліку і контролю в невиробничій сфері

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВТРАТ ВІД БРАКУ ТА ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ У ШВЕЙНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Брак продукції спричиняє значні непродуктивні витрати і втрати для будь-якого підприємства. У швейному виробництві ним вважається продукція (крій, напівфабрикати, деталі, вузли тощо), яка за своєю якістю не відповідає стандартам чи технічним умовам (виконана з порушенням встановленої технології) і тому не може бути використана за прямим її призначенням.

Найчастіше брак зустрічається в розкрійному та швейному цехах, тому оформлення випадків його виникнення та виправлення у обох виробництвах однаково. На підприємствах галузі розроблені та затверджені спеціальні інструкції про брак, в яких визначено перелік дефектів браку, винуватців їх допущення, подається порядок оформлення документів на брак, що виник у процесі виробництва, та інші необхідні дані для оперативного управління виробництвом і прийняття необхідних заходів для попередження браку.

Покращенню контролю якості швейної продукції сприяє правильний облік браку та відображення його у відповідних документах. Щомісячно на основі первинних документів про втрати від браку (акт на перекрій виробу, акт на брак) складаються зведені відомості, в яких підраховується собівартість забракованих деталей, вузлів, виробів, суми покриття втрат, суми втрат, що відносяться на собівартість продукції. Останні групуються по калькуляційних видах (групах) швейних виробів і складають відхилення по

статті "Втрати внаслідок технічного неминучого браку".

Оскільки швейні підприємства втрати від браку не планують, то не можна заперечити той факт, що певна частина цих втрат по різних причинах офіційно не відображається в бухгалтерському обліку. Тому виникає необхідність перегляду діючої системи планування та обліку втрат від браку в ув'язці з реальними умовами виробництва для напрацювання дієвих заходів, що стимулюватимуть його зниження.

Негативним явищем в організації контролю за рівнем втрат від браку є відсутність функціональної матеріальної відповідальності за його виникнення та ефективних заходів, що сприяли б зниженню рівня втрат від браку. В сучасних умовах господарювання, в період переходу на ринкові важелі управління основними напрямками вдосконалення методології обліку втрат від браку, на наш погляд, виступають:

- організація планування та обліку втрат від браку по сферах прояву кругообороту господарських засобів (по видах діяльності, сферах видів діяльності, центрах затрат сфер діяльності та цільової приналежності);
- створення єдиної методології обліку втрат від браку по центрах відповідальності, місцях виникнення затрат, функціональній приналежності, джерелах відшкодування;
- розробка методик узагальнення собівартості браку по місцях виникнення затрат, сферах відповідальності, причинах та винуватцях;
- забезпечення обліку вартості відшкодування браку по функціональній приналежності та по засобах стимулювання зниження рівня нормованих втрат від браку в розрізі центрів затрат, причин та винуватців.

Економічна література розглядає й інші способи вдосконалення методології обліку втрат від браку. Зокрема вносяться пропозиції використовувати матричну модель автоматизованого збору, реєстрації, обробки та зведення даних про втрати від браку по центрах затрат, сферах відповідальності, цільовій приналежності, причинах і винуватцях. Дана модель має широкі можливості в умовах автоматизованої обробки обліково-економічної інформації, оскільки ґрунтується на тих же алгоритмах, які передбачені для обліку матеріальних та трудових затрат. Рекомендована методологія матричного обліку втрат від браку набагато знижує трудомісткість ведення первинного обліку, групування їх по причинах, винуватцях, цільовій приналежності, що є вимогою внутрішнього госпрозрахунку.

На даному етапі економічного розвитку організація обліку браку швейної продукції по функціональній приналежності, центрах затрат та джерелах покриття, на нашу думку, представляє великий науковий та практичний інтерес. Сучасні умови вимагають уточнення класифікації втрат від браку за місцями виникнення.

В економічній літературі та в повсякденній практиці брак розподіляють на внутрішній та зовнішній в залежності від місця його виявлення. Внутрішнім вважається брак швейної продукції, що виявлений до її реалізації споживачам. В сучасних умовах між виробничими та функціональними підрозділами виникають взаємні претензії по питаннях відшкодування вартості втрат від браку винуватцями його виникнення. Виробничі підрозділи (розкрійні, швейні цехи) виступають, з однієї сторони, споживачами, а з іншої - постачальниками крою, готових вузлів, виробів в циклі "споживання - виробництво". Відповідно винуватцями браку виступають центри-постачальники і центри-споживачі. В кожному центрі-споживачі виникає поняття зовнішнього (переданого) і внутрішнього (одержаного) браку. Зовнішній брак, що виявили в центрі-споживачі, підлягає поверненню винуватцю (це остаточно забракована продукція). Якщо ж брак є виправним, то даний центр, виправляючи брак, перераховує центру-винуватцю пов'язані з цим витрати. Таким чином виникає поняття зовнішнього браку. Брак, допущений по вині даного центру, вважається внутрішнім.

Без поділу браку в сфері виробництва на зовнішній та внутрішній не можна організувати облік внутрішньогосподарських претензій між підрозділами-постачальниками та підрозділами-споживачами. У зв'язку з цим, брак за місцем виникнення доцільно розрізняти на брак, виявлений у сфері виробництва, та брак, виявлений у сфері споживання. Брак швейної продукції в сфері виробництва необхідно класифікувати по місцях та винуватцях його виникнення на зовнішній та внутрішній. В залежності від характеру дефектів зовнішній та внутрішній брак у сфері виробництва, також, як і брак сфери споживання, поділяється на виправний та невиправний.

Проведені дослідження підтвердили, що брак продукції досить часто виникає по вині служб та підрозділів, що відповідають за нормальне функціонування швейного виробництва (служби матеріального постачання, контролю якості, технічних служб). Тому вартість браку швейних виробів, що виник через низьку якість поставлених на

виробництво матеріалів, повинна покриватися відділом матеріального постачання, який виступає посередником між виробничими підрозділами та постачальниками. У володінні ВМП повинні знаходитися усі склади та розкрійні дільниці, що забезпечують виробничі підрозділи матеріально-сировинними ресурсами (тканини верху, підкладки, клесеві, мішковини, нитки, гудзики тощо). Даний відділ як госпрозрахункова одиниця здійснює автономні взаємовідносини з постачальниками по відшкодуванню вартості понесених збитків підприємству та його структурним підрозділам. На таких же принципах повинна ґрунтуватися методологія обліку та покриття вартості втрат від браку при взаємовідносинах, побудованих на основі внутрішнього госпрозрахунку.

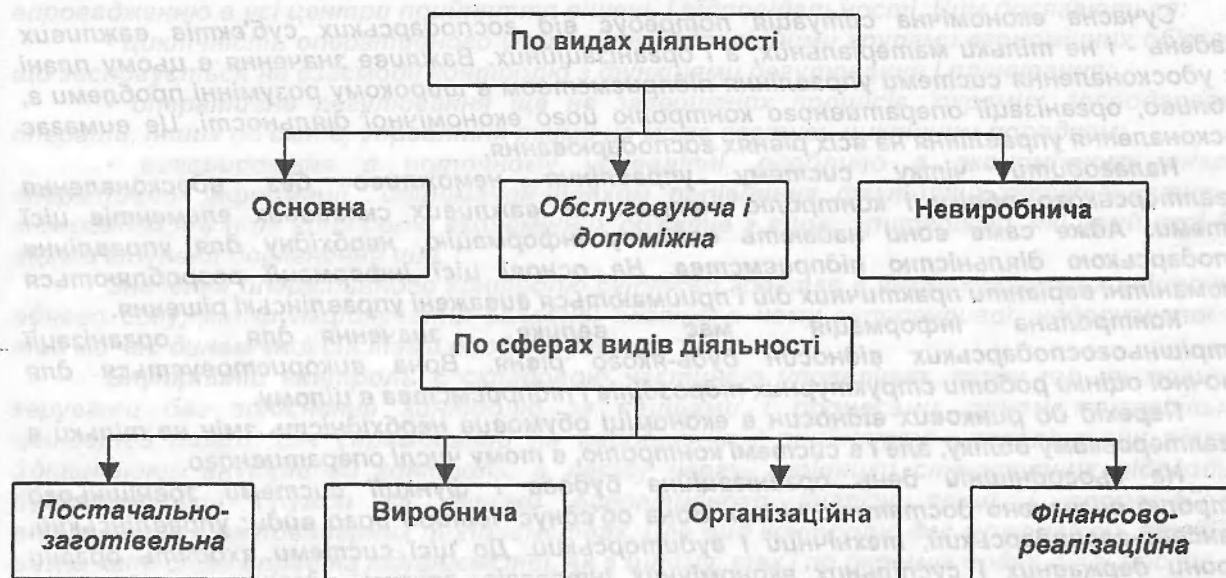
Вартість браку та витрати на його виправлення не залежно від місця його виявлення та виправлення повинні перераховуватися виробничим підрозділам, по вині яких він виник. У зв'язку з цим в методології обліку і у відносинах господарських ланок виникають поняття переданого та одержаного браку.

Вартість браку швейної продукції, що виник по вині виробничих центрів повинна відшкодуватися за рахунок власних зароблених коштів центрів відповідальності-винуватців. При цьому доцільно системний облік браку продукції проводити лише по місцях здійснення затрат та відповідальності, а оперативний облік - по центрах затрат.

Викладені вище особливості формування собівартості браку по місцях, причинах та винуватцях його виникнення, джерелах погашення передбачають використання нової схеми класифікації браку продукції по сферах прояву кругообороту господарських засобів (див. рис 1).

Така класифікація відповідає сучасним вимогам управлінського обліку, вона ґрунтується на відшкодуванні вартості втрат від браку центрами-винуватцями за рахунок їх коштів. Організація обліку втрат від браку по запропонованій методиці обумовлює вдосконалення системи його ведення по госпрозрахункових виробничих та функціональних підрозділах швейного виробництва. Тому внутрішньогосподарські розрахунки по обліку вартості одержаних та переданих втрат від браку і непродуктивних витрат повинні обліковуватися на рахунку 68 "Розрахунки за іншими операціями" субрахунок 683 "Внутрішньогосподарські розрахунки".

Центри-винуватці на свій розсуд можуть використовувати різні варіанти компенсації втрат від браку: шляхом прямого утримання їх вартості із заробітної плати винуватця, зниження його КТУ чи загальних зароблених коштів колективу (якщо не встановлено конкретну винну особу). Не відшкодована вартість ненормованого невиправного браку, якщо вона утворилася не по вині підрозділу чи служби, повинна компенсуватися за рахунок прибутку підприємства.

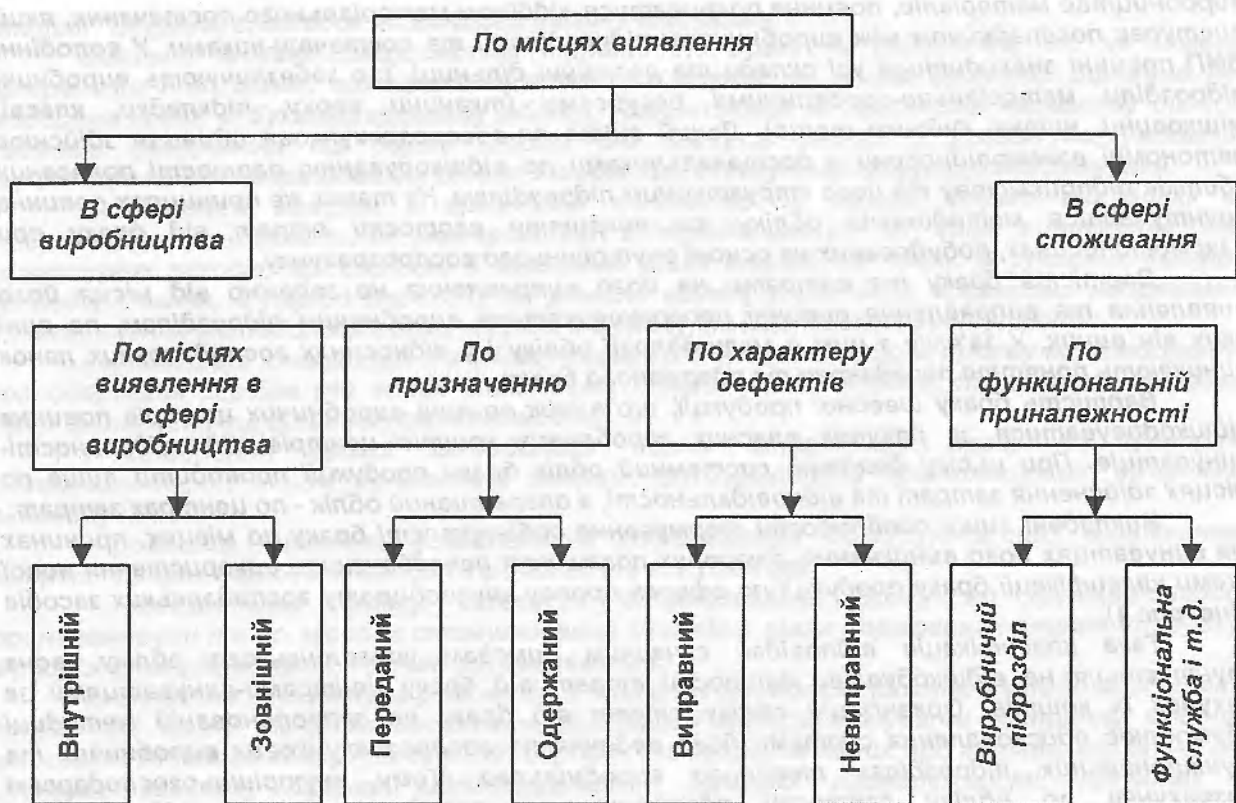

Рис.1. Модель формування обліку втрат від браку по функціональних стадіях та сферах прояву кругообороту господарських засобів

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ТЕРНОПІЛЬСЬКА АКАДЕМІЯ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

*Збірник наукових праць кафедри
економічного аналізу*

Випуск 9

Тернопіль – 2001

Видавництво “Економічна думка”

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

*Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 9.
- Тернопіль: Видавництво "Економічна думка", 2001 р.*

Розрахований на фахівців, які цікавляться проблемами організації економічного аналізу, обліку та аудиту. Може бути корисним студентам, аспірантам, викладачам вузів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шкарабан С.І., д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, зав.кафедрою економічного аналізу ТАНГ.

Литвин Б.М., д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, зав. кафедрою економіки і управління будівельним комплексом ТАНГ.

Гуцайлюк З.В., д.е.н., професор, зав. кафедрою аудиту ТАНГ, проректор з наукової роботи ТАНГ.

Фаріон І.Д., д.е.н., професор, зав. кафедрою економіки та аналізу невиробничої сфери ТАНГ.

Рудницький В.С., д.е.н., зав. кафедрою аудиту Львівської комерційної академії.

JSBN 966-654-007-X

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації ТР № 288 від 22 лютого 2000р.

Зареєстровано Вищою атестаційною комісією України як фахове економічне видання (бюлетень ВАК України №4, 1999, с. 2)

*Підписано до друку 18.04.2001 р. Зам.329. Наклад 170.
Друкарня ВАТ "ТРЗ" Орion", м. Тернопіль, вул. 15 Квітень*

Михайлишин М.Я.	Деякі теоретичні положення аналізу фінансового стану підприємств в умовах переходу на міжнародну систему бухгалтерського обліку.....	144
Шеремета Й.М.	До питання аналізу формування і розподілу фінансових ресурсів.....	146
Пивовар Е.О.	Аналіз використання основних засобів в будівництві.....	148
Завитій О.П.	Аналіз впливу факторів на виробництво продукції тваринництва.....	151
Мацьків А.Р.	Аналіз функціонування векселів в період переходу до ринкової економіки.....	155
Уніят Л.М.	Джерела формування інвестицій та їх значення для розвитку переробної промисловості АПК.....	156
Уніят А.В.	Аналіз методичних підходів до оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів.....	161
Галас В.А.	Облік та аналіз консолідації коштів державного бюджету на єдиному казначейському рахунку.....	163
Захарків Т.	Аналіз правового регулювання використання електронного підпису.....	165
Ціщик Р.В.	Аналіз обліку валових доходів та витрат від придбання та реалізації продукції за угодами купівлі-продажу.....	168
Шиманська О.	Аналіз сучасного стану ринку праці України та мотивація трудової еміграції.....	172
Яцишин С.Р.	Методика обліку витрат від браку та її вдосконалення у швейному виробництві.....	175
Каплун О.А.	Роль та організація побудови оперативного контролю витрат в управлінні виробництвом.....	178
Жукевич С.М.	Аналіз ризику в діяльності малого підприємства.....	180
Бабій В.	Загальні принципи організації податкового обліку на підприємствах України.....	182
Крупка І.Я.	Про відповідність фінансової звітності міжнародним стандартам обліку.....	183
Онищук Н.О.	Регіональна економіка, проблеми і перспективи розвитку.....	185
Паламар Р.В.	Система показників оперативного економічного аналізу....	186
Тринька Л.Я.	Місце управлінського обліку в процесі управління виробництвом.....	187
Голяш І.Д.	Аналіз еластичності попиту в практиці плодоовочеконсервних підприємств.....	190
Сивульська Н.М.	Аналіз виконання бюджетів місцевих органів самоврядування.....	193
Стадник Г.П.	Облік кредитних операцій у комерційних банках.....	194
Баріда Н.П.	Формування грошово-кредитного механізму економічного зростання в Україні.....	197
Дикий М.Е.	Організація внутрішнього аудиту підприємств.....	199
Саченко С.	Основи організації обліку витрат за національними стандартами.....	200
Серединська В.М., Загородна О.М., Федорович Р.В.	Використання евристичних методів в оцінці і відборі оптимального варіанту рекламної діяльності.....	201
Бенько І.	Можливості зростання еластичності заробітної плати та їх законодавче регулювання.....	216
Павликівська О.І.	Формування матеріальних витрат в цукровій промисловості.....	217
Зятковський В.І.	Амортизація як джерело фінансового забезпечення інвестиційних проектів підприємств.....	220
Харів П., Кирич В., Собко О.	Аналіз факторів впливу на активність інноваційної діяльності підприємств регіону.....	222